

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПЕРЕВІРКИ ВИКОНАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЗА НАСЛІДКАМИ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ

Ефективне використання бюджетних коштів залишається однією з важливих проблем виконання бюджету у більшості країн світу. Особливо актуальна ця проблема для України, яка здійснює бюджетну політику в умовах обмежених бюджетних ресурсів. З огляду на це, першочерговим завданням є реформування існуючої системи фінансового державного контролю як засобу підвищення ефективності державного управління.

В останні роки питанню вдосконалення системи державного фінансового контролю в Україні не бракувало уваги як з боку вітчизняних практиків і теоретиків, серед яких – перший заступник Голови ГоловкиРКУ к.е.н. І.Б.Стефанюк, заступник Голови ГоловкиРКУ Н.І. Рубан та інші.

Слід зазначити, що контрольно-ревізійний орган повинен систематично здійснювати перевірки виконання рекомендацій, розроблених за наслідками аудиту ефективності. Ці перевірки проводяться для того, щоб сприяти виконанню рекомендацій шляхом впливу на перевірені організації та стимулюванню їх діяльності по усуненню виявлених недоліків і, тим самим, підвищувати дієвість звітів про результати аудиту ефективності. Усвідомлення того факту, що контрольно-ревізійний орган обов'язково перевірить виконання рекомендацій, підвищує вірогідність того, що керівництво перевірених організацій дійсно їх виконає.

Результати перевірки виконання рекомендацій можуть бути корисні законодавчим органам в здійсненні ними контрольних повноважень, а також при розгляді і вживанні необхідних заходів, що забезпечують підвищення ефективності використання державних коштів органами виконавчої влади.

Крім того, на основі цих перевірок можна оцінити діяльність самого контрольно-ревізійного органу, оскільки виконання перевіреними організаціями рекомендацій повинне підвищити ефективність використання ними державних коштів, а підсумки перевірок їх виконання повинні дати якісну і кількісну оцінку одержаного ефекту, який і може розглядатися як безпосередній результат проведеного аудиту ефективності.

Діяльність по перевірці виконання рекомендацій повинна бути направлена на забезпечення виконання рекомендацій, а не на виявлення фактів неприйняття відповідних заходів. В процесі перевірки основної уваги слід надавати тому, як і наскільки перевірена організація усунула виявлені раніше недоліки.

Перевірки виконання рекомендацій забезпечують зворотний зв'язок між контрольно-ревізійним органом і виконавчою владою відносно рішення проблем вдосконалення управління в державному секторі економіки і підвищення ефективності використання державних коштів. Ці перевірки можуть виявитися особливо корисними для демонстрації ефективної роботи

контрольно-ревізійного органу в тих випадках, коли організація, що перевіряється, спочатку не погоджувалася з рекомендаціями по усуненню виявлених недоліків, запропонованими їй в звіті про результати аудиту ефективності, а потім їх все-таки виконала.

Перевірка виконання рекомендацій можуть проводитися контрольно-ревізійним органом в різних формах, зокрема:

- отримання поточної інформації про хід виконання перевіреними організаціями рекомендацій, направлених за наслідками аудиту ефективності, на основі представлення ними відповідних документів, підтверджуючих виконання рекомендацій;
- проведення спеціальної перевірки результатів виконання рекомендацій безпосередньо в перевірених раніше організаціях. При цьому повторні перевірки в самих організаціях не вимагають детального аналізу їх діяльності і можуть проводитися відносно виконання тих або інших окремих рекомендацій. Перевірки результатів виконання рекомендацій доцільно проводити не раніше чим через шість місяців після їх направлення на адресу перевіреної організації;
- проведення повторної перевірки за повною програмою аудиту ефективності, яка включає роботу в перевірених організаціях і передбачає складання відповідного звіту про його результати. Такі перевірки проводяться, як правило, якщо предметом попереднього аудиту ефективності були суспільно значущі сфери використання державних коштів з високим ступенем ризику або перевірена організація не вжила заходів по усуненню виявлених недоліків. При цьому їх періодичність повинна складати одних раз в три роки.

При проведенні повторної перевірки по виконанню рекомендацій необхідно скласти програму повторного аудиту ефективності і обґрунтувати витрати на його проведення. Слід враховувати, що проведення повторної перевірки доцільне лише тоді, коли очікуваний ефект від її здійснення перевищить витрати на її проведення. Такий ефект може включати як якісні і кількісні результати виконання первинних рекомендацій, так і виявлення нових додаткових можливостей для підвищення ефективності використання державних коштів організацією, що перевіряється.

Повторний аудит ефективності недоцільно проводити, якщо об'єм первинного аудиту був невеликий і торкався лише якої-небудь однієї проблеми або конкретної програми, яка до теперішнього часу відмінена. Проте якщо за наслідками попереднього аудиту ефективності, хоч і незначного по масштабу, були виявлені серйозні недоліки, або коли виконання рекомендацій може дати істотне підвищення ефективності використання державних коштів, все ж таки необхідно провести повторну перевірку. В цьому випадку вона повинна передбачати тільки перевірку виконання організацією рекомендацій, які були дані їй за наслідками раніше проведеного аудиту ефективності.

При перевірці виконання рекомендацій контрольно-ревізійного органу за наслідками аудиту ефективності можна користуватися різними джерелами інформації. Одним з них є напрям запиту в перевірену організацію з проханням

представити інформацію спираючись на виконання кожної рекомендації. Крім того, запити можуть бути направлені і на адресу вищестоящої по відношенню до перевіреної організації, яка була проінформована про результати проведеного аудиту ефективності і повинна здійснювати контроль за виконанням перевіреною організацією рекомендацій. Одержану інформацію слід підкріплювати даними з інших зовнішніх джерел, аналізом відповідних документів, проведенням опитів і інтерв'ю.

Результати перевірки виконання рекомендацій повинні бути відображені у відповідних документах, в яких фіксується хід реалізації заходів щодо усунення виявлених недоліків, що проводяться перевіреною організацією, і даються оцінки результатів їх виконання. У разі невиконання або неповного виконання перевіреною організацією окремих рекомендацій слід з'ясувати причини цього і розглянути необхідність вживання додаткових заходів по забезпеченню реалізації рекомендацій, які не були виконані.

Можлива ситуація, коли перевірена організація виразила незгоду з рекомендаціями контрольно-ревізійного органу за наслідками аудиту ефективності. Проте це не означає, що не потрібно проводити перевірку їх виконання. Навпаки, її необхідно провести в найкоротший строк. Якщо виявиться, що дана організація повністю проігнорувала рекомендації і не розробила відповідні заходи щодо їх виконання, слід направити на її адресу розпорядження, проінформувати про це вищестоящу організацію або відповідний орган виконавчої влади. Тобто в таких випадках необхідно вживати всі законні заходи для того, щоб добитися від перевіреної організації розробки і реалізації заходів щодо виконання рекомендацій.

Оцінка результатів заходів, прийнятих і реалізованих перевіреними організаціями відповідно до рекомендацій контрольно-ревізійного органу за підсумками перевірок, може мати якісні характеристики чи ж виражатися в кількісних показниках підвищення ефективності використання державних коштів, які є, по суті, одержаним ефектом від проведеного аудиту ефективності.

Такий ефект може полягати в підвищенні економності, продуктивності і результативності використання державних коштів, покращенні якості роботи державних органів, вдосконаленні системи управління державними фінансами і т.п. За наявності кількісних показників результатів виконання рекомендацій і їх вартісної оцінки можна визначити і умовно “чистий ефект” проведеного аудиту ефективності, якщо з них відняти витрати контрольно-ревізійного органу на проведення даної перевірки і перевіреної організації на досягнення цього ефекту.

При цьому слід враховувати, що на підвищення ефективності діяльності перевіреної організації можуть зробити вплив і інші чинники. У цих умовах окремо оцінити ефект проведеного аудиту ефективності, виділивши його з сукупності інших впливаючих чинників, може виявитися дуже важким завданням. Тому основним і єдино вимірним показником ефекту від проведення аудиту ефективності буде виконання перевіреною організацією рекомендацій по його результатах. У будь-якому випадку, ефект від проведеного аудиту ефективності також слід фіксувати в документах, що готуються за результатами перевірки виконання рекомендацій.

Якщо в процесі перевірки виконання рекомендацій виявлені нові ризики, що впливають на сферу діяльності або роботу перевіреної організації, а також одержана додаткова інформація про можливість підвищення ефективності використання державних коштів в даній сфері, це обов'язково повинно бути предметом розгляду при виборі тем і об'єктів аудиту ефективності на черговий рік.

За результатами перевірки виконання рекомендацій готується звіт, який повинен бути складений відповідно до загальних вимог до звітів про результати аудиту ефективності. Разом з тим, зміст таких звітів може бути різним залежно від вибраної форми проведення перевірки. У них слід відзначати не тільки виявлені недоліки у виконанні рекомендацій за наслідками проведеного аудиту ефективності, але і позитивний досвід реакції перевірених організацій на рекомендації і їх впровадження, що послужить зміцненню взаємної довіри між організаціями, що перевіряються, і контрольно-ревізійним органом.

Організації, що перевіряються, повинні бути ознайомлені з результатами перевірки і мати можливість зробити свої зауваження щодо звіту. За наявності таких зауважень керівництво перевіреної організації представляє їх письмово. Посадовець контрольно-ревізійного органу, відповідальний за проведення даної перевірки, розглянувши дані зауваження, приймає або відхиляє їх, вказуючи в звіті причини відхилення.